

KITARTÁS

A „KITARTÁS” KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ ORSZÁGOS EGYESÜLET HIVATALOS LAPJA

→ MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN. ←

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII. Baross-tér 17.
II. emelet 19.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
TURTSÁNYI VILMOS.

A „Kitartás” egyesület alapszabályait
a nmélt. m. kir. belügyminiszterium
49.452.902. szám alatt hagyta jóvá.

Családi házak építése.

Ez az eszme régen kísért, de megvalósulásra eddig nem kerülhetett. Hiába alakulnak házépítő szövetkezetek és más hasonló egyesületek. A kérdés gyakorlati megoldását egyik sem képes keresztülvetni, mert hiányzik a megoldásnak főfeltétele: **a pénz.**

A mai viszonyok pedig legkevésbé alkalmasak arra, hogy ilyen vállalkozásnak gyakorlati értéke lehetne, mert a pénznek drágasága nem muló jelenség, hanem meglehetősen hosszú ideig állandósulni ígérkezik. Azok pedig, a kik ily egyesületet alakítanak, vagy abba belépnek, mindenesetre rövid idő alatt akarják elérni azt a célt, melyet maguk elé tűztek, mert mindenkinek ma van szüksége olcsó és megfelelő lakásra, nem pedig évek múltán, mely idő elteltével talán egymaga is segíthetne ezen a bajon. Nagyon jól tudjuk, hogy már több ilyen szövetkezet létezett és teljesen eredménytelenül fel is oszlott és a most alakulók sem fognak jobb eredménnyel végződni, mert hiányzik a szükséges tőke hozzá. Ez nem is lehet másképp. Mindezen vállalkozásoknak helytelen a kiinduló pontja, de maga a szövetkezés sem alkalmas formája ezen kérdés megoldásának. Az ma nem képezi kérdés tárgyát, hogy van-e kereslet, mert hisz minden oldalon vitatják a kérdést, óhajtják a megoldást és bármely ilyen alakulás azonnal találkozik fölös jelentkezőkkel. Hiányzik azonban az ilyen vállalkozáshoz a tőke, mely nélkül a legnagyobb erőfeszítéssel sem lehet eredményeket felmutatni. A lakáskérdés megoldása tehát tisztán pénzügyi szempontból bírálendő és csak a kellő tőke megszerzése mellett realizálható. Erre azonban a mi pénzintézeteink nem kaphatók, mert még a legfontosabb nemzetgazdasági kérdésekkel is csak akkor foglalkoznak, ha azok a rendes

hasznot túlhaladó nyereséggel kecsegtetnek. Már pedig első sorban épen ezek volnának hivatva ezt a nagyfontosságú ügyet felkarolni, hacsak némi érzékük volna a közjólét előmozdítására, hacsak némiképp akarnák a közügyet is szolgálni a részvényesek jólétének előmozdítása mellett.

Mert ha a kezdeményezést bármelyik állami kedvezményekkel tulhalmozott pénzintézet kezébe venné és az ügyet közérdek szempontjából is magáévá tenné, akkor a lakáskérdés rövid időn belül kielégítő megoldást nyerhetne. Meg is tennék többen, ha a kamatjövedelem nem volna ellenőrizhető. Itt azonban nem lehetne azt a nyereséget elérni, de nem is szabadna előirányozni, mint az általuk felsegitett iparvállalatoknál.

A mi pénzintézeteink azért is fáznak a házépítésektől, illetve hivatalnok és munkás telepek létesítésétől, mert a pénznek hosszú időre való lekötése nem biztosítja azt a fényes jövedelmet, mely az alkalmi üzleteknél napiranden van. Hisz azt mindenki tudja, hogy néhány bank iparvállalatait csakis az előbbi tulajdonosok mesterséges tönkretételével szerezte meg, a mi nem mást jelent, mint azt, hogy a valódi értéknek alig negyed részét fizette érte. Ezért nem szorulnak a bankok a házépítésre, vagyis a 7—8 százalékos jövedelmre. Volt ugyan idő, mikor mégis ilyen telepeket is finanszíroztak. De hogyan, azt egyik-másik házépítő szövetkezet tagjai mondhatnák meg.

Mindezeket előre bocsájtva érthetővé válik, hogy miért válnak a házépítő törekvések meddővé. A tagok toborzása időelőtti addig, míg nincs meg a létesítendő terület és a míg nincs meg az építéshez szükséges pénz. Ha ezen előfeltételek megvannak és tényleg a szükségletet kielégítő módon történik a telekvásárlás, akkor az

érdekeltség sem marad el. Legalább is a tapasztalat azt mutatja, hogy minden olyan földterület, a melyikről üzlet, hivatal, gyár stb. könnyen, kevés költséggel és idővesztés nélkül megközelíthető, megtalálta a maga érdekelttségét, sőt olyan rohamosan fejlődött, hogy az előirányzott földterület minden esetben kevésnek bizonyult.

A hiba tehát tisztán a vállalkozás hiányában rejlik. Ennek pedig egyedüli oka, hogy pénzintézeteink nem találják meg benne azt a hasznot, melyet más, habár kockázatos vállalkozások nyújtanak. Az ilyen nagy nemzetgazdasági fontossággal bíró ügy felett azonban nem volna szabad napirendre térni, hanem, ha másképp nem lehet, magának az államnak kellene a kezdeményezést átvenni. A mit a földmivelésügyi ministerium a munkás-házak építése körül kísérletképen megkezdett, azt az államnak általánosságban a hivatalnokai és más alkalmazottai körében kellene életbeléptetnie. És csak egy kis jóakarát kell hozzá, hogy megvalósítsa már a saját érdekében is. De üzletnek is nagyon jó volna, mert nemcsak pénzét biztosan elhelyezhetné, hanem új jövedelmi forráshoz is jutna, amennyiben adójövedelmét is szaporítaná. Azok a pénzek, melyekkel a nagy bankok segélyezve lesznek, sokkal csekélyebb kamatot hoznak, mint a házépítési vállalkozás, de még azt az előnyt is nyújtaná, hogy a lakbérékkel fedezendő vételárakban foglalt vállalkozási haszon, állami közegek felhasználása mellett, részben az állam tiszta jövedelmét is fokozná. Az érdekelték pedig mindenestre megfelelőbb lakóházat kapnának, mint a mostani rendszernél, a hol nemcsak a vállalkozó, hanem a pénzintézet a megállapított kamatokon felül, továbbá a különféle közvetítők is busás hasznot huznak. Addig tehát, míg a házépítő érdekeltiségeknek terület és pénz nem áll rendelkezésükre, legtöbb esetben csak meddő kísérletek maradnak mindazon törekvések, melyek a lakáskérdés megoldását célozzák. Az ügyet maguknak a pénzintézeteknek kell kezükbe venni, nekik kell kezdeményezni és azokat az előfeltételeket megteremteni, melyek ennek a szükségletnek megvalósítását biztosítják. A jó lakóházak általános szüksége, de a tulajdonszerzésnek minden emberben megnyilvánuló ösztöne is már mindenkor össze fogja hozni azt az érdekeltiséget, mely az ilyen befektetést jövedelmezővé tesz. Ezt eléggé bizonyítják a főváros környékén már meglévő telepek. Még a legkedvezőtlenebb fekvésű is az eredeti

árakhoz képest a három-négyszeres értéket képviseli az eredeti árakkal szemben. Ilyen körülmények között majdnem érthetetlen a be nem avatott előtt, hogy mégis mért tartózkodnak pénzintézeteink ezen üzletágtól és csak a fentebb mondottak vetnek némi világosságot részvétlenségükre. Végeredményül azt mondhatjuk, hogy még a legelőkelőbb pénzintézeteink sem akarják, de soha nem is szolgálták a közérdeket, hanem tisztán a haszonleső magánérdeknek képviselői voltak mindenkor.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények:

Egyesületi tagjaink a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag halálesetre a Dordrecht életbiztosító társaságnál van biztosítva, mint a kezei közt levő és a társaság által kiadott kötvényben részletezve van. Ha a tag bármely okból baleset ellen már nem biztosítható, a baleset folytán beállott halál esetére is megkapja a kötvényben annak módozatai szerint biztosított összeget.

2. Minden tag 60 éves koráig a „Providentia“ általános biztosító társaságnál ezen társasággal kötött szerződés értelmében és a társaság általános biztosítási feltételeinek keretében baleset ellen van biztosítva, még pedig:

a) baleset folytán bekövetkező halál esetén 1000 illetve 2000 korona erejéig,

b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges állandó munkaképtelenség esetére a tag 1000, illetve 2000 korona arányában meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.

Minden baleset, annak megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt a szerkesztőségnek okvetlen bejelentendő.

3. A tag belépésétől kezdve úgy peres, mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyésze által a készkiadások megtérítése ellenében képviseltetik.

4. Az egyesület közlönye minden tagnak belépésétől kezdve díjtalanul megküldetik.

5. A tagok kellő biztosíték mellett a „Kitartás Takaréks- és Hitelszövetkezet“-től kölcsönt vehetnek igénybe.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek:

Lapunk 11. sz. kimutatott segélyösszeg K 156,350 —

Ujabb segélyek:

1039. Kovács Károly, Tószeg, a tag halála után 1000 K.
35. Grichvalsky Ede, Budapest, a tag neje halála után 300 „

Balesetsegélyek:

Lapunk 11. sz. kimutatott segélyösszeg K 40,277.93

Tagjainkhoz. Felkérjük tagjainkat, hogy a biztosítási díjakat legkésőbb minden hó 10-ig annál is inkább fizessék be, mert a fizetések elmulasztásából eredő hátrányokért a vezetőség semmiféle felelősséget nem vállal. Az alapszabályok értelmében ugyanis minden azon tagok, akik 30 napig befizetéseket elmulasztják (alapsz. 12. §.), a tagok sorából törölendők és ez által minden igényüket a biztosítási összegre elvesztik.

Erre való hivatkozással tehát ismételtlen figyelmeztetjük tagjainkat, hogy a fizetéseiket saját érdekükben a legpontosabban teljesítsék.

Az igazgatóság.

Munkásbalesetbiztosítás Ausztriában.

Amidőn most nálunk a munkásbalesetbiztosítás törvényt vált és a törvény életbelépése rövid időn belül várható, általános érdeklődésre tarthat számot az osztrák munkásbalesetbiztosítási intézmény működése, amelyre vonatkozólag az alábbiakban közlünk néhány adatot. Tudvalevőleg az osztrák munkásbalesetbiztosítási intézmény csaknem állandóan veszteséggel dolgozik, amelyre nézve a következő számokban bizonyos magyarázatokat találhatunk. E számok az 1904-ik üzletévre vonatkoznak:

	üzemek száma	munkások száma	Teljes munkások száma	Bérösszeg kor.-ban	egyres teljes munkás bére
Ipari	108.033	1,874.391	1,576.011	1.336.673.872	848 K
Mezőgazdasági	264.470	812.611	33.197	11.024.907	332 »

A biztosított munkások száma az előző esztendővel szemben 65.000 szaporodott, ennek megfelelően a bérösszeg is. Sokkal jelentékenyebb azonban a balesetek szaporodása, amelyek bejelentésre kerülnek, minden 10.000 teljes munkásra (teljes munkás alatt értenek olyat, aki 300 napon át dolgozik) 619.8 balesetjelentés esett az 1903-ik év 580.5 bejelentésével szemben. Egyes intézeteknél kártérített balesetek és a balesetjelentések számai közt mutatkozó viszonyra nézve a következő kimutatás vet világot:

	Minden 10.000 teljes munkás után			Balesetkárjelentések 10—10.000 teljes munkás után			
	1904-ben:	4 héten tartós keresetkép-telenség	4 héten felüli keresetkép-telenség	1890	1900	1903	1904
Wien	3.9	59.5	130.5	331.6	994.8	978.5	1007.5
Salzburg	9.4	48.1	103.4	185.3	332.3	346.4	386.9
Prága	4.6	32.4	113.2	131.1	322.4	336.0	355.2
Brünn	5.9	42.5	100.3	158.1	504.4	465.7	519.9
Graz	10.0	33.8	171.9	452.1	671.8	754.8	784.4
Trieszt	10.4	71.0	145.9	252.1	657.3	828.5	913.9
Lemberg	16.2	56.6	122.4	99.0	302.3	402.6	393.9
Vasut	6.9	9.5	156.1	488.5	519.4	712.9	786.1
1904	6.4	40.3	124.9	194.9	550.7	580.5	619.8
1903	6.0	35.0	126.7				
1900	6.8	40.8	109.9				
1895	6.8	40.5	87.4				
1890	6.7	19.3	55.9				

Itt mindenekelőtt általánosságban feltűnik a balesetkárjelentések jelentékeny szaporodása. Mig 1890-ben 10.000 teljes munkásra 194—9 bejelentés esett, amelyből 81.9 kártérítettek, addig a bejelentések száma 1895-ben 448.4-re, 1900-ban 550.7-re és 1904-ben 619.8-ra emelkedett. A fejlődés tehát a következő volt:

	1890	1900	1904
Kárjelentések száma minden 10.000 teljes munkás után	194.9	550.7	619.8
Kártalanítottak szám minden 10.000 teljes munkás után	81.9	157.5	171.6
Kártalanítottak %-a	42%	29%	27.7%

Jóllehet 1904-ben a munkásoknak kétszer akkora százaléka kapott kártérítést mint 1890-ben, ez még mindig messze mögötte maradt a kárjelentések növekedésének, amely tekintetben különösen a Wien-i intézet igen kedvezőtlen eredményeket mutat fel; 1904-ben minden 10-ik munkás jelentett kárt és az összes munkások 2%-a részesült kártérítésben. Különösen feltűnik a munkaképtelenek nagy arányszáma, amelyet a Wien-i intézet kimutat, aminél fontosnak látszik, hogy a munkaképtelenség 78.2%-nál $\frac{1}{3}$ -nál kevesebb és csak 0.8%-nál állapítható meg a teljes munkaképtelenség.

A Wieni intézet 1904-ben károk és tartalékok fejében bevételének 111%-át használta fel, a prágai intézetét sőt 122%-ot; ilyen körülmények között rendezett budgetről nem lehet szó. Ehhez járulnak még a kezelési költségek is, amelyek a Wien-i intézetnél a legmagasabbak. 1904-ben minden egyes munkásra koronában kifejezve a következő költség esett: Wien 2.62, Lemberg 2.48, Prága 1.59, vasutak 1.83, Graz

1.72, Trieszt 1.28, Salzburg 1.25, Brünn 1.29. A kiadások a munkásbalesetbiztosítás létezése óta a következő változásokat mutatják:

	1904	1903	1902	1900	1895	1891
a biztosítási járulékok százalékában						
Kárfizetések	65.3	63.3	61.7	50.2	32.7	15.3
Tartalékozások	57.2	75.8	70.8	63.8	77.8	79.8
ipari üzemekben fejenként						
Össz. kezelési költségek	1.79	1.75	1.72	1.45	1.08	0.90

Ezek a számok mutatják, hogy a díjak, dacára emeltetésüknek nem kielégítőek, jóllehet az intézetek által nyújtott járadékok igen csekélyek. A territorialis intézetek 1904-ben járadék fejében fizettek: 498.73 koronát egy-egy tartósan, 144.19 koronát egy-egy részben munkaképtelen javára; 152.50 koronát egy-egy özvegy és 95.73 koronát egy-egy visszamaradt gyermek javára. Ha mindazonáltal oly magasra rüg a kifizetett kártérítések összege, úgy ennek oka azokban a járadékokban rejlik, amelyeket oly balesetek után fizetnek, amelyeknek $\frac{1}{3}$ -nyinál csekélyebb munkaképtelenség jár a nyomukban. Az összes keresetkérteleneknek nem kevesebb, mint 68.2%-a tartozik ebbe a kategóriába. A következő táblázat a járadékok elosztását mutatja koronákban kifejezve.

	7 territoriális intézet			A vasutasok szakszövetkezete		
	személyek	évjáradék	fejenként	személyek	évjáradék	fejenként
0— ² / ₆	35.750	3,152.950	88	1.130	221.383	196
² / ₆ — ³ / ₆	7.337	1,450.805	198	713	328.551	461
³ / ₆ — ⁴ / ₆	3.693	998.122	279	490	288.528	589
⁴ / ₆ — ⁵ / ₆	5.376	1,767.702	329	931	757.436	814
⁵ / ₆ — ⁶ / ₆	1.940	843.735	435	1.130	1,393.498	1.232
összesen	54.096	8,213.314	152	4.394	2,988.376	680
özvegyek	2.422	858.320	158	1.467	505.436	345
gyermek	7.543	795.406	104	2.161	476.941	221
felmenő rokonok	618	72.955	118	147	34.939	238
összesen	67.679	9,939.995	147	8.169	4,005.692	490

Ebben a táblázatban a vasutak szövetkezete külön van feltüntetve, mert ezeknél a biztosítottak csak akkor határozzák el magukat állásuk elhagyására, ha ez feltétlenül szükséges. Ennek következtése, hogy $\frac{1}{3}$ -nyinál kisebb munkaképtelenség után történő járadékfizetések sokkal csekélyebbek, amelyek a keresetképtelenek részére kifizetett összes járadék-teljesítményeknek csak 7.4%-át teszik a territoriális intézetek 32.4%-ával szemben. Ezek a számok mutatják, hol van szükség a reformra. Mellőzni kell a részleges és csekély keresetképtelenség után való kártérítéseket, de ellenben emelni kell a járadékokat a $\frac{2}{3}$ -nyinál magasabb rokkantság esetében. Ez esetben

a $\frac{4}{6}$ -tól $\frac{6}{6}$ -ig terjedő keresetképtelenség esetére szóló járadékokat jelentékenyen fel lehetne emelni és amellet még mindig tekintélyes megtakarítások volnának elérhetőek.

Annak megítélésére, illetőleg megjósolására, hogy a mi munkásbalesetbiztosítási intézményünk hogyan fog működni és miképen fogja feladatát teljesíteni, egyelőre persze még semmiféle tapasztalat sem áll rendelkezésünkre. Az osztrák tapasztalatok azonban mindenesetre tanulságul szolgálhatnak és óvatosságra intenek, amelylyel talán elkerülhető lesz, hogy a mi intézményünk is az osztrákhoz hasonló súlyos bajokkal legyen kénytelen küzdeni.

A Kitartás Takaré- és Hitelszövetkezet

1907. évi december hó 22-én délelőtt 9 órakor a szövetkezet helyiségeiben (Baross-tér 17. II. emelet 19.)

rendkívüli közgyűlést

tart, melyre a szövetkezet tagjai ezennel meghivatnak.

Tárgy:

Két igazgatósági tag választása.

Budapest, 1907. december hó 1-én.

Az igazgatóság.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Az Irgalomháza, melybe valláskülönbőség nélkül felvételnek a gyógyíthatatlan betegek, azon kérésrel fordul a t. közönséghez, kegyeskedjék a karácsony alkalmából e szánandókról is megemlékezni. A könyörületet számokra szintén karácsonyfát fog felállítani.

A könyöradományokat Budapest, III. ker., az irgalomházi főnökséghez kérjük küldeni.

A vasuti balesetek statisztikája. A vasuti katasztrófák száma minden országban évről-évre nő. A londoni kereskedelmi kamara kimutatást közölt az 1906. évi angol és amerikai vasuti balesetek áldozatairól. E statisztika szerint 1906-ban a vasuti közlekedésnek Angliában ezeregyháromezer halottja és hétezerkét-háromezer sebesültje volt. Az elmúlt évben ötszáznyolcvanhat-halvtal kevesebb ember sérült meg. Az amerikai vasuti katasztrófáknál 1905-ben négyezerháromezeröt ember meghalt,

hatvanötezerháromezeröt megsebesült. 1906-ban pedig ötezerháromezeröt halott és hetvennyolcezer sebesült volt.

Természetes gáz robbanás egy templomban. Földünk belsejében tudvelevően különféle gázok gyülemnek össze, melyek — ha alkalmas helyet, nyílást találnak — kiáramlanak a föld színére. Régióta ismeretesek azok a veszedelmes helyek, melyeken fojtó gázok ömlenek ki. Ilyen hazánkban az erdélyi »Büdös barlang«; ilyen a nápolyi »Kutyabarlang«. Vannak azonban olyan helyek is, a hol a kiömlő gázok égő természetűek. Ilyenek a petroleumforrások mellett levő gázömlések Ázsiában, Baku vidékén és Amerikában, Pennsylvániában. Ezeket világításra vagy fűtésre használják fel. Leggazdagabb gázkiömlés Ontario államban, Bunyan város környékén van, a hol nemcsak magát a várost, hanem az egész környéket a kiömlött világító-gázzal fűtik és világítják. A gázt csöveken vezetik szerte-széjjel a házakba és gyárakba, sőt még a baptista templomokban is ezzel fűtenek. Az egyik

baptista templomban több éve használják a természetes gázt minden veszély nélkül. Nemrég azonban oly erővel tódult a gáz a csövekbe, hogy a nagy nyomás alatt valahol csőrepedés támadt. A templom egészen megtelt a természetes gázzal úgy, hogy hosszabb ideig nem lehetett benne összejövetelt tartani. Az egyház fentartó bizottsága elhatározta a csőnek megvizsgálását. Ez alkalommal az egyik munkás vigyázatlanságból gyufát gyújtott s abban a pillanatban óriási robbanás történt, a templom mind a két oldalfala nagy robajjal kidőlt és csak első és hátulsó része maradt meg a toronnyal együtt. A munkás, a ki a föld alatt dolgozott, csupán kisebb égést szenvedett. Hogy a templom teteje be ne dőljön, oszlopokkal alátámasztották. A nagy robbanásra Bunyan város népsége kitódult a templom elé és csodálkozva nézte a különös robbanás eredményét. Ismeretes, hogy a robbanó anyagok különböző módon hatnak. A dinamit felrobbanásakor nyomását lefelé irányítja, míg a világítógáz robbanásakor oldal felé hat. Mint a »Sieffie American« írja, amióta hire terjedt a nevezetes eseménynek, azóta Bunyan város telve van fényképezőkkel, a kik a külföld minden részéről megbízást kaptak a templom lefényképezésére.

Nők mint közrendőrök. Ha már kocsisok lehetnek, mért ne lehetnének rendőrök is a nők. Genfben legalább jó szolgálatokat tesz a rendőrségnek az a néhány nő, akivel próbát tettek. S a példa ragadós. Bayonne városában például a mairehez ezer aláírással ellátott kérvény érkezett, melyben Bayonne polgárai — nők, férfiak vegyesen — kérik, hogy mielőbb léptessék életbe a női rendőrséget. Egész biztosan hiszik, hogy a polgármester megteszi azt, amire polgártársai kérik. A nőkre egyenruhát is fognak adni. Kecses kabátkát, »nadrágot« és kis sapkát.

Hires kapus. Sue Jenő francia regényíró szobrának leleplezése alkalmával felelevenítik a párisi ujságok a következő anekdotákat: Azt mondják, hogy a Sue »Páris rejtelméi« című regényben szereplő és híressé vált Pipelet kapus csakugyan élt volna s ezen a néven a Taibout-utca egyik házában kapusa volt. Abban az időben Eugéne Sue egy vig társaságnak volt tagja, melynek Romeiu volt a feje. Romeiunak egyszer feltűnt Pipelet jellegzetes feje a kapus-páholyban, benyit hozzá és így szól:

- Jó napot!
- Jó napot!
- Hogy érzi magát?
- Köszönöm, jól!
- És kedves felesége?
- Ő is!
- És leánya?
- Nekem nincsenek gyermekeim!
- Ugyan . . . ? Hát kedvelt kutyája?
- Nincsen kutyám! De szabad tudnom, mit akar tulajdonképpen az ur?

— Semmit! De a kapu alatt azt a föliratot olvastam: »Beszéljen a kapussal.« Hát én csak azért beszéltem önnel.

Pipelet nagyon megharagudott s ha Romeiu el nem kotródott volna gyorsan, bizony a seprünyelet tánczoltatták volna meg a hátán. E naptól kezdve a vig czimborák kifogyhatatlanok voltak a szerencsétlen Pipelet boszantásában, képtelennél képtelenebb kérdésekkel ostromolván őt. De azért mégis

csak Eugéne Sue hozta ki őt végképp a sodrából aki arra kérte a háta közepéig kopasz kapust:

— Uram, adjon emlékül a hajából.

Pipelet ölni tudott volna. Nemsokára azután Eugéne Sue egy ismerősével találkozott az utcán, akit különben sehogya sem szivelt. Édeskés mosolygással arra kéri az ismerőst, menjen el Pipelet kapushoz s kérje el tőle az ígért hajfürtöt; ez ugyanis a jelszó, amelyről a kapus rögtön tudni fogja, mit kell tennie. A szegény ördög szót fogadott elment és átadta az üzenetet a kapusnak a legártatlanabb ábrázattal. Pipelet a legnagyobb nyugalommal széssel kínálta meg a vendéget, bezárta a kaput s egy husángot ragadva, úgy elverte a mit sem sejtő embert, hogy bizony megemlegette.

Egy fegyencz emlékiratai. Guerin Eduard nevezetes ember. Régebben az idegenek kalauzolásából élt Párisban, 1901-ben betörés miatt a francia törvényszék élethossziglan tartó száműzetésre ítélte és tavalyig az Ördögsgizetnek volt lakója. 1906 őszén elmenekült és jelenleg Angolországban tartózkodik. A napokban Leedsben esküdtszék elé állították, hogy eldöntsék, vajjon kiszolgáltassák e a szökevényt a francia igazságszolgáltatásnak. Mivel Londonban született, angol alattvalónak ismerték el és így nem fogják kiadni. Guerin azonnal szabadon bocsátották. Most azzal foglalkozik, hogy a rabságról szóló emlékiratait teszi közzé több angol lapban. Az egyik ilyen cikkében ezeket írja: »Körülbelül nyolczvanan voltunk egy elkerített keskeny helyen. A hőség, a komisz és hiányos táplálkozás miatt csaknem minden héten elpusztult egy rabtársam. A holttesteket minden szertartás nélkül egyszerűen csak beeregették a tengerbe. Úszással lehetetlen a menekülés, mert a tengerben sok a cápa. Olykor-olykor nem is nagyon vigyáztak ránk. Talán azt akarták az örök, hogy a vizen át menekülni akarók fejedelmi látványt nyujtsanak, amint a biztos halálba indulnak.« Guerin kötetbe gyűjti ez emlékezéseit.

Az állatok és az alkohol. A természetudósok azt állítják, hogy az elefánt, a medve, a ló, a kutya szenvedelmesen szereti az alkoholt. A medve és a majom a sörvásban bátran kiállják a versenyt egy gyöngébb lélekzetű német burssal. A tyuk nagyon szereti a pálinkát és egymást töri a pálinkás meggyért, amit pajkos fiúk vetnek oda nekik, hogy gyönyörködjenek a részeg tyuk játékában. Állatkerti ápolók beszélnek, hogy az elefánt akárhányszor ügyes furfanghoz folyamodik, sokszor betegséget szimulál, csak hogy szesztartalma orvosságot adjanak neki. Érdekes, hogy a majmot is éppen ennél a gyöngénél fogva ejtik fogságba az afrikai bennszülöttek. A majomfogás így történik: pálinkával telt edényt állítanak az erdő szélére. A majmok alig hogy megpillantják az edényt, csapatostul rárohannak és hamarosan úgy berugnak, hogy az eget bögönek, az embert meg testvérjüknek nézik. A bennszülöttek közül egyik most a majmok közé megy, egy majmot a karjánál fogva elkap és megindul vele a falu felé. A majmok egymás karjába kapaszkodva mennek csapatostul a vadász után. Mikor azután a faluba érnek, elbánnak velük. A madarak között a papagályról mondják, hogy nagy alkoholista. Több természetbuvár a pillangóról is azt állítja, hogy részeges és ugyancsak gyakran megesik vele, hogy a földön holt részegen fetreng. A newyorki sörgyárak lovai a sörvást úgy megszokták, hogy sör nélkül

már rájuk nézve az élet szinte elviselhetetlen s bizony gyakran megesik, hogy a sárga földig leiszszak magukat s akárhányszor ilyen ló a delirium tremensz ismert tünetei között adja ki páráját. Általános ismert dolog, hogy Németországban a diákok kutya erős sörivők, olyannyira, hogy például némely kutya több sört elfogyaszt naponta, mint maga a gazdája.

A dohányfüst hatása. Annyi minden rosszat beszéltek össze-vissza a dohányzásról, hogy egyszer igazán már jót is lehet felőle mondani, hisz már a legegyszerűbb igazság is megkívánja ezt. Mérgező anyagai ugyanis nemcsak az emberi szervezetre hatnak kártékonyan, hanem azokra a haszontalan kis lényecskékre is, amelyeket bacillus néven magunkban hordunk. Miután sok baktérium belégzés útján jön a testünkbe, feltehető és egyébként is világos, hogy a dohányfüst érintkezésbe jön velük s ezeket megsemmisíti. Egy bécsi orvostudós tüzetesen foglalkozott vele és eredményeit a következőkben foglaljuk össze: A tudós egyes csöveket különféle bacillusokkal telített s a csövet azután a dohányfüst hatásának tette ki. A difteritisz bacillusaira a dohányfüst nagy mértékben hatott, amennyiben nem növekedtek tovább, vagy csak nagyon csekély mértékben növekedtek. A tífuszbacillusokra gyakorolt hatása a dohányfüstnek már sokkal csekélyebb volt, de ezek növekedésére is károsan hatott. A geny-baktériumokat ellenben a dohányfüst valóságosan pusztítja, úgy hogy összesorvadnak, nemhogy növekednének. A tudós abban foglalja össze fejtegetéseit, hogy a dohányfüst a szájban levő baktériumok legbiztosabb kipusztítója.

Budapest lakosságának szegénysége. A »Földrajzi Közlemények« új füzeté közli dr. Thirring Gusztávnak »Budapest népességének Társadalmi rétegzése« című tanulmányát, amelyből átveszszük a következő érdekes adatokat: Ha a lakberek nagyságát a jólét vagy a lakás iránti igények mértékeül fogadjuk el, akkora különbségeket ismerünk fel fővárosunk egyes kerületei között, amelyek még egészen idegen városokban is joggal meglephetnek. Mintha nem is ugyanazon egy város népessége volna, ahol a legszegényebb elem, amely 200 koronánál nagyobb lakbért nem bír fizetni, a balpart hat kerületében 8—13 százalék, az egy Kőbányán 52.7 százalék, Óbudán pedig éppen 71.7 százalék; vagy ahol az egyik oldalon (Óbudán) majdnem az egész népesség (91.3 százalék) szegény és vagyontalan, a másik oldalon (a Belvárosban) ellenben csak negyedrésze (26.2 százalék)! És viszont: a hol a Terézvárosban száz lakó közül 39 él közepes jólét mellett, míg Óbudán és Kőbányán csak 7—11, jómódu és gazdag pedig a Belvárosban 36, a Lipótvárosban már csak 28, az I. kerületben 10, Kőbányán 2.5, és Óbudán 1.3 százalék. Mily mélyreható különbségek az egyes városrészek között, szinte egy egész világ választja el egymástól fővárosunk egyes részeinek népét.

E szembeötlő, rendkívüli különbségek, a népesség vagyoni állapotában fennálló eltéréseket fejezik ki. De az anyagi helyzet a nép társadalmi helyzetével együtt jár. Nem szükséges bővebben fejtegetni, hogy a csekélyebb anyagi jólét egyúttal a társadalmilag alsóbb néposztályokat jelzi. — A népszámlálás bő adatai világosan mutatják, hogy ez így van. Hiszen láttuk, hogy Óbudán és Kőbányán,

ahol a szegénység legnagyobb, az alsóbb néposztályok aránya majdnem háromszor akkora, mint a Belvárosban, érthető tehát, hogy miért oly alacsony ott az anyagi jólét. De ki lehet azt is mutatni, hogy ezekben a kerületekben a magasabb társadalmi osztályok is kedvezőtlenebb anyagi viszonyok között élnek, mint a város központjában, tehát a külső városrészekben a vagyonság általában csekélyebb, mint a város belsejében. E jellemző sajátosságokra itt nem terjeszkedhetünk ki. Be kell érünk azzal, hogy az egyes társadalmi osztályok vagyoni állapotát jellemezzük. Ez pedig igen különböző. Vannak egyes társadalmi osztályok, aminő a napszámosoké, házmestereké, amelyeknek lakásai felerészben a legalacsonyabb bérűkhöz tartoznak s ahol jobb, drágább lakás alig akad; vannak viszont oly néprétegek, amelyek ellenkezőleg, lakásukat tekintve, túlnyomólag a közép- és jómódnak megfelelő viszonyok között élnek, az értelmiségi keresetek, a katonatisztek, az önálló iparosok s kereskedők és — természetesen — a vagyonukból élők s magánzók. Különösen feltűnő az intelligens elemek lakásviszonyainak kedvező állapota, jobban mondva a jobb és drágább lakásoknak rendkívül magas aránya e társadalmi osztályon belül. 200 koronánál olcsóbb lakása ezeknek alig van, de még a 200—400 koronás lakások száma is oly csekély, mint — a katonatisztek kivéve — semmiféle más osztályban. — Lakásaiknak jóval több mint negyötöd része 400 koronán felül van, sőt az ezer koronától kétezer koronáig fizető lakások aránya is a tisztviselőknél és tanszemélyzetnél 20—25 százalék, az egyéb értelmiségi kereseteknél éppen 37.6 százalék.

Új elektromos fény. Érdekes és talán nagyjövőjű új elektromos világításról ír az »English Mechanic« című folyóirat. A teljesen újfajta világítás föltalálója Moore, amerikai elektrotechnikus és londoni hírek szerint a Moore-fényt az ottani nagy Savoy-szálló egyik sötét, szűk udvarában kitűnő sikerrel alkalmazzák. Az új fényt úgy hozzák létre, hogy zárt csőben ritkított levegőn elektromos váltóáramot bocsátanak keresztül, amikor az állandó izzásba jön. Igen hosszú és alig öt centiméter átmérőjű üvegsővet függesztenek a boltozatra. A cső az elektromos áramot egyik végéről nyeri és a találmány legnevezetesebb része állítólag egy kis önműködő szelep, amely mindig új levegőt bocsát az üvegsőbe. Az átfolyó elektromos áram ugyanis olyan kémiai változásokat okoz, amelyek a ritkított levegőt fölemésztik és ha az elfogyasztott levegőt hajszálnyira pontos mennyiségben újjal nem helyettesíthetjük, akkor a fény hamar kialszik. Moore szelepe éppen a szükséges levegőt bocsátja be és ugyanaz az üvegsőre nézve, ami az embernek a tüdeje. Ha a levegő felhasználása következtében a cső ellenállása csökken, egy csöppnyi kis lyukacsos szénkup emelkedik ki önműködően a körülvevő higanyfürdőből és a szén porusain addig tódul be levegő, amíg a csőben a levegő sűrűsége az előbbi fokot el nem éri. Ekkor újra lesüllyed a szénkup és a cső belsejét ismét teljesen elzárja a külső levegőtől. A fény egyébként állítólag csak alig észlelhető meleget fejleszt és annyira hasonlít a nappali világításhoz, hogy a világánál akár festeni és színeket keverni is lehet. Mindez arra vall, hogy a Moore-fény közel áll az ideális világításhoz, ha ugyan később mást nem mond, vagy teljesen el nem

hallgat róla a hir, mint sok hasonló találmánnyal történt.

A katonaczopf történetéből. Sokan nem tudnak már arról, akik pedig alaposan szidják a katonai czopfot, hogy volt idő, mikor ezt az ékességet fején viselte és pedig büszkén, a hadsereg. 1807-ben köszöntött be a czopfra a szomorú vég. A katonák, ha reggel ki akartak rukkolni, már éjfélját kezdték fésülgetni, tisztogatni sörényüket, aztán előkerültek a pomádés tégelyek s kenték-fenték, végül pedig egész liszteszsákot öntöttek rá. Szó se volt lefekvésről többé, mert vigyázni kellett a pompásan kikészített czopfra. Görnyedve aludtak az ágy szélén szundikálva. Így mentek azután a harcmezőre. Ebben az évben volt a czopf halálának százszázéves évfordulója. III. Frigyes Vilmos 1807. július első napjaiban vágatta le a czopfját és e nagy eseményt emlékezetessé teendő, elküldte nejének Oroszországból, ahol ő hadakozott. Franciaúl irt levelet küldeménye mellé Lujza királynénak. Ezt írja válaszul a királyné: »Ajándékoz valóban egészen ujszerű s bizonyos lehetsz afelől, hogy életem végéig hiven megőrzöm czopfodat. Valóságos élvezetet szerezte nekem czopfoddal. Már régóta vágytam látni toilettet illetően megváltoztatását. Hiszen háboruban mindaz, ami egyszerűsíti a toilettet, igen kellemes.«

A világ legnagyobb muzeuma. A világ legnagyobb muzeumát, a londoni British Muzeumot megnagyobbítják. Az új épületrész alapkövét már lerakják és rövid idő alatt el is készülnek vele. A parlament 1894-ben megszavazott a hatalmas intézet kibővítésére mintegy ötfélmillió koronát és ezen a pénzen megvettek hatodfél acre földet, a melyen hatvankilenc szomszédos ház állott. 1900-ban Vincent Stucky-Lean hagyott erre a célra másfélmilliót, a melyhez a parlament még több mint kétszeresét szavazta meg, hogy egészen fölépítsék az új épületszárnyat. Az új szárny homlokzata 386 láb hosszú lesz és az egész egyszerű jóni oszlopok sora az utcza szintje fölött tiz lábnyira emelkedő talapzaton.

Ősfák. Kaliforniában vagy 70 darab olyan óriási ősfát őriztet az Egyesült-Államok kormánya, melyek mindegyike 5—6000 éves. A fák derekának kerülete 29—45 méter, de vannak szélesebb kerületű fák is. Ez ősfáknak az ágai mintegy 60 méter magasságban kezdődnek s az ágak körkerülete átlag 8—10 méter. Több ilyen ősfában olyan nagy odvak találhatók, hogy az embernek nagyon kényelmes szobákra osztható lakásul szolgálhatnak. A kaliforniai ősfák egyikében, az ugynevezett szürke óriásban olyan odu van, hogy egy lovas minden nehézség nélkül belelovagolhat s az oduban lovával kényelmesen meg is fordulhat. Egy másik ősfá belseje úgy kipudvásodott, hogy ma az ősfá valójában alaguthoz hasonló. Az ősfá belsejéről terjedelméről fogalmat nyerhetünk, ha tudjuk, hogy egy ilyen kipudvásodott törzsű fának a belsejében végig mehet egy utazó társaság anélkül, hogy a társaság tagjai közül akár a legmagasabbnak is a fejét le kellene hajtania. Nemrégén kivágtak egy 98 méter magasú ősfát és kiszámították, hogy a fából nem kevesebb, mint 2800 ölfa került ki. Megjegyzendő, hogy a fa vastagsága olyan nagy volt, hogy csak 28 ember tudta körülfogni. A mint az emberben csodálatot kelt ezeknek az ősfáknak a nagysága,

épp oly érdekes az ilyen ősfák kivágása is. Például az imént említett 98 méter magasságú ősfát így vágták ki: Mindenek előtt a fa egyik oldalába közel a földhöz fejszével jó nagy rést vágtak. A résbe egy külön e célra készített nyolcz méter hosszú pengéjű fűrészelt állítottak be. Miután hosszú és fáradságos munkával jól bevágták a törzset, valamennyi munkás egyszerre elkezdte húzni azokat a vastag köteleket, a melyeket a fa ellenkező oldalán, magasan megerősítettek. A mint a munkások, szám szerint ötvenketten, minden erejüket megfeszítették, egyszerre csak borzasztó recsegés és ropogás, majd valóságos dörgés között az óriási végigterült a földön, mely érezhetően megrendült az óriási ősfá lezuhanásának pillanatában. A kivágás munkája három hétig tartott. Nem érdektelen tudni egy másik ősfá kivágásának történetét sem. Az az óriási ősfá, melyről szó van, 100 méter magas volt. Nagyságáról fogalmat alkothatunk, ha tudjuk, hogy törzsét csak 54 ember tudta körünyalabolni. Ezt az ősfát így vágták ki: A munkások először is a törzs alsó részéről a félméter vastagságú kérget fejtették le s ugy fogták hozzá a fa kivágásához. Vágták azután napokig, de végre is belátták, hogy fejszével lehetetlen a roppant nagy törzset átvágni. Mászt gondoltak hát ki. Több négyméteres furót csináltattak s a furókkal furkálta az óriási fát öt ember teljes 22 napig és pedig össze-vissza úgy, hogy száz nagyobb-nagyobb lyuk volt már a fában, amikor a munkások megpróbálták a keresztül-kasul furt ősfát ledönteni. Száz és száz munkás kapaszkodott az óriás törzsére erősített kötelekbe, majd lovakkal próbálták az öreg fát ledönteni, de hiába, az óriás nem engedett. Az emberek már-már abba hagyták amikor óriás zivatar keletkezett. S a mit az emberi ész és erő heteken keresztül képtelen volt végrehajtani, azt a természet csodás ereje egy óra alatt elvégezte. A megroppant erejű ősfát a vihar kidöntötte. Az ősfá gyűrűiről megállapították, hogy 3000 éves volt. Az ősfákra külön kirendeltség ügyel, ápolva és védve a rég letűnt évezredek csodás maradványát.

A konstantinápolyi kutyák. A gyönyörű fekvésű török főváros nem utolsó érdekességű nevezetessége az utczáin kóborló kutyasereg. Róluk írja egy megfigyelő emberbarát: Hogy az állatok között is mennyire kifejlődhetik a szervezett csoport, valóságos állam, arra kitűnő példát szolgáltatnak a konstantinápolyi kutyák. Mint — jó egynehány éve ugyan — megfigyelni alkalmam volt, ezek a kutyák városrészek szerint szigoruan elkülönülten szervezkedtek. Egyik szervezetbe a másiktól való, vagy egészen idegen kutya semmi szín alatt sem juthat be és minden városrész kutyái minden este valami elhagyott helyen vagy félórraig tartó közgyűlést rendeznek, a mely gyűlés fölötté élénk ugalással jár. Itt tehát valóban területre is meghatárolt kutya-államról lehetne szólni.

Az odvas fa kezelése. Gyakori eset, hogy a gyümölcsfák közül egyik-másik odvas. A fát azzal szokták megmenteni a rohamos pusztulástól, hogy az odvat kavicsstörmelekkel töltik ki és hamus cementtel tapasztják be. Ilyen módon a levegő behatolását megakadályozva, a továbbkorhadásnak elejét vehetjük s a fát egy darabig életben tarthatjuk.

Megtámadhatatlan
kötvény.

50% nyereség-
részesedés.

„Dordrecht“

ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG

Engedélyezve az 1873. évi november 10-én 21. sz. a. kelt királyi
dekretummal.

Részvénytőke 4,000.000 korona.

Magyarországi fiók :

Budapest, V., Marokkói-utcza 3.

Igazgató :

Robitsek Henrik Ferencz.

A „Dordrecht“ az egyedüli társaság,
mely törvényesen kötelezte magát,
hogy
magyarországi üzletének díjtartalékait
magyar értékekben helyezi el.

REFERENCZIÁK :

Magyar általános hitelbank,
Pesti magy. kereskedelmi bank

Budapesten.

Kedvező feltételek.

Jutányos díjak.